ПОРАДИ

Чоловіче безпліддя: причини, ознаки й обстеження

23 листопада 2026 р. · 7 хв читання

Від чого буває безпліддя у чоловіків, чи є в нього ознаки, які аналізи здати і як його лікують — від зміни способу життя до ІКСІ.

Коли пара не може завагітніти, обстежуватися часто йде лише жінка. Хоча чоловічий фактор присутній приблизно в половині таких пар, а іноді він — єдина причина. Перевірити чоловіка просто: основний аналіз, спермограма, займає один візит і не потребує жодних процедур.

Чи має чоловіче безпліддя ознаки

Найчастіше — ні. Чоловік почувається здоровим, ерекція й еякуляція в нормі, а проблема видна лише в спермограмі. Проте є ознаки, з якими до лікаря варто звернутися раніше:

- труднощі з ерекцією чи еякуляцією, знижене лібідо
- біль, набряк або ущільнення в мошонці, розширені вени над яєчком
- зменшені або різні за розміром яєчка
- перенесений паротит з ураженням яєчок, травми чи операції в паховій ділянці
- неопущення яєчка в дитинстві, хіміотерапія чи опромінення

Основні причини безпліддя у чоловіків

Порушення вироблення сперматозоїдів

Одна з найчастіших причин — варикоцеле, розширення вен яєчка, через яке воно перегрівається. Сюди ж належать гормональні порушення (нестача тестостерону, підвищений пролактин),

генетичні причини — синдром Клайнфельтера, мікроделеції Y-хромосоми — і наслідки орхіту чи неопущення яєчка.

Перешкоди на шляху сперматозоїдів

Сперматозоїди виробляються, але не потрапляють в еякулят: протоки перекриті після запалення чи операції або вроджено недорозвинені. Тоді в спермограмі немає сперматозоїдів, хоча яєчка працюють.

Інфекції й запалення

Інфекції, що передаються статевим шляхом, і хронічний простатит можуть погіршувати рухливість сперматозоїдів і пошкоджувати протоки.

Спосіб життя й ліки

Куріння, алкоголь, ожиріння, часте перегрівання знижують якість сперми. Окремо варто сказати про тестостерон і анаболічні стероїди: прийняті без призначення, вони пригнічують вироблення сперматозоїдів аж до їх повної відсутності.

Буває, що причину знайти не вдається навіть після повного обстеження. Це не робить ситуацію безнадійною: сучасні методи допомагають і тоді.

Як обстежують чоловіка

1. Спермограма — кількість, рухливість і будова сперматозоїдів. Якщо результат відхиляється від норми, аналіз повторюють.
2. Додаткові тести сперми — MAR-тест на антиспермальні антитіла, фрагментація ДНК сперматозоїдів.
3. Гормони — ФСГ, ЛГ, тестостерон, пролактин.
4. УЗД органів мошонки — щоб побачити варикоцеле й оцінити яєчка.

5. Генетичне обстеження — при дуже низькій кількості сперматозоїдів або їх відсутності.

Як читати бланк спермограми, ми розповіли в окремій статті, а здати аналіз можна в клініці — спермограма: ціни й підготовка. Результати пояснить андролог.

Як лікують чоловіче безпліддя

Лікування залежить від причини:

- спосіб життя — відмова від куріння, корекція ваги, скасування стероїдів
- лікування інфекцій і гормональних порушень
- операція при варикоцеле — як її проводять і скільки коштує
- допоміжні репродуктивні технології — інсемінація, ЕКЗ або ІКСІ, коли для запліднення досить кількох сперматозоїдів
- отримання сперматозоїдів з яєчка — коли в еякуляті їх немає, але вони виробляються

Коли звертатися до лікаря

Якщо вагітність не настає після року регулярних спроб — або після пів року, коли жінці понад 35 — обстежуватися варто обом партнерам одночасно. З ознаками, переліченими вище, до андролога можна йти, не чекаючи. Про причини безпліддя в жінок читайте в статті про причини безпліддя у пари, а записатися на прийом можна онлайн.

Стаття має інформаційний характер і не замінює консультацію лікаря. Обсяг обстеження й лікування визначає андролог або репродуктолог.